«Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή» (Ἰωάν. ιδ' 6).

ΖΩΗ

«Τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστι» (Ἰωάν. ς' 63).

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Ἔτος ΚΣΤ'. — Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Μαΐου 1936 — Ἀριθ. 1236

Η ΣΙΩΠΗ ΩΣ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

Ὑπάρχουν περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ σιγᾷς, ἔστω καὶ ἂν κυκλοῦσαι ἀπὸ στόματα ἀσυγκράτητα, τὰ ὁποῖα σοῦ ὁμιλοῦν καὶ σὲ προκαλοῦν νὰ τοὺς ἀπαντήσῃς. Δὲν ἐνθυμεῖσαι τὸν Σωτῆρα, ὅταν ἐκρίνετο ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως πρῶτον καὶ ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ρώμης ἔπειτα; Τόσοι ὡμίλουν εἰς βάρος Του. Τόσα στόματα ἦσαν ἀνοικτὰ καὶ Τὸν κατηγόρουν. «Ὁ δὲ ἐσιώπα», λέγει ὁ εὐαγγελιστής. Καὶ ἡ σιωπή Του ἦτο τόσον μετρημένη καὶ ἐσήμαινε τόσον πολλά, ὥστε ἐπέσπασε καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀναλγήτου Πιλάτου τὸν θαυμασμόν.

Τοιαύτας περιστάσεις ἔχει ὑπ' ὄψει ὁ σοφὸς Σολομῶν, ὅταν μᾶς ἀπευθύνῃ τὴν προτροπήν: «Μὴ ἀποκρίνου ἄφρονι πρὸς τὴν ἐκείνου ἀφροσύνην, ἵνα μὴ ὅμοιος γένῃ αὐτῷ» (Παροιμ. κς' 4). Μὲ ἄλλας λέξεις μᾶς παραγγέλλει ὁ Σολομῶν νὰ ἀποφεύγωμεν κάθε ἀπάντησιν, ἡ ὁποία πρόκειται νὰ μᾶς ἐξομοιώσῃ πρὸς τὸν ἄφρονα καὶ ἀσύνετον καὶ αὐθάδη, ὁ ὁποῖος διὰ λόγων ὑβριστικῶν ἢ ἀλαζονικῶν μᾶς προκαλεῖ.

Σὲ ὕβρισεν ἐπὶ παραδείγματι. Ἀντὶ ἄλλης ἀπαντήσεως σιώπα. Πρὸς τί νὰ ἀποκριθῇς; Καὶ τί θὰ τοῦ εἴπῃς; Ἐὰν τοῦ ζητήσῃς τὸν λόγον, ἐρωτῶν αὐτόν, διατί σὲ ὑβρίζει, εἶνε ἑπόμενον νὰ σοῦ ἀπαντήσῃ αὐθαδέστερον. Καὶ δὲν εἶνε δύσκολον τότε νὰ παραφερθῇς καὶ σύ. Ὁπότε συμπαρασυρόμενος εἰς ὕβρεις θὰ ἐξομοιωθῇς ἐξ ὁλοκλήρου πρὸς τὸν ἄφρονα ὑβριστήν σου.

Ἐξεστόμισε λόγον τινὰ ἀνόητον, ἀπρεπῆ ἴσως, μωρόν, προδίδοντα ἀκρισίαν, ἂν μὴ ἠλιθιότητα. Ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ νὰ τὸν ἀντιπαρέλθῃς ἐν σιωπῇ. Τί θὰ ἀπαντήσῃς; Θὰ ἀποκριθῇς δι' εἰρωνείας τινὸς ἢ διὰ χλευαστικῆς ἐπικρίσεως; Ἐὰν δὲν τὸν ἐρεθίσῃς, πάντως θὰ τὸν πικράνῃς. Ὡρισμένως δὲ ἡ περιφρονητικὴ αὐτὴ συμπεριφορά σου, ὁσονδήποτε καὶ ἂν ἐπικαλυφθῇ μὲ τὴν μορφὴν τῆς ἀστειότητος καὶ τοῦ χαριεντισμοῦ, θὰ καταρρίψῃ καὶ σέ. Διότι θὰ ἀποδειχθῇ οὕτω, ὅτι στερεῖσαι τῆς ἐπιεικείας καὶ τῆς συγκαταβάσεως εἰς τὰς ἀδυναμίας τοῦ ἄλλου, εἶσαι δὲ ἕτοιμος πάντοτε νὰ τὸν ταπεινώσῃς, ἐπιδεικνύων τὴν ἐξυπνάδα σου εἰς βάρος του καὶ διαλαλῶν ὡς ἄλλος πετεινὸς εἰς τὰ ἐρείπια τῆς ἰδικῆς του ἀνοησίας τὴν εὐφυΐαν καὶ ὀξύνοιάν σου!

Τὸν ἀκούεις νὰ καυχᾶται καὶ νὰ ἐξαίρῃ τὰς ἱκανότητάς του καὶ τὰ προσόντα του. Τί νὰ ἀποκριθῇς; Ἐὰν τοῦ εἴπῃς, ὅτι ὑπερτιμᾷ τὴν ἀξίαν του, εἶνε ἑπόμενον νὰ ἐξαφθῇ καὶ νὰ ἐκτραπῇ εἰς φιλονεικίαν, ἀφοῦ εἶνε ἄφρων. Ἐὰν δὲ ἀνταποκριθῇς καυχώμενος καὶ σὺ διὰ τὰ ἰδικά σου προσόντα, γίνεσαι τότε καὶ σὺ ἄφρων καὶ ἐξομοιοῦσαι ἐξ ὁλοκλήρου πρὸς αὐτόν.

Ψεύδεται ἀναισχύντως. Καὶ γνωρίζεις ὅτι εἶνε ἀδιόρθωτος, διότι ἐὰν διωρθώνετο, δὲν θὰ ἐχαρακτηρίζετο ἀπὸ τὸν Σολομῶντα ὡς ἄφρων. Ἐὰν θέλῃς σὺ νὰ ἀποδειχθῇς φρόνιμος, κλεῖσε τὸ στόμα σου καὶ μὴ τοῦ δίδῃς ἀπάντησίν τινα. Ἐὰν εἴπῃς: «διατί λοιπὸν νὰ μοῦ κάμνῃ τὸν ἔξυπνον καὶ νὰ μὲ θεωρῇ βλάκα;» ἑπόμενον εἶνε νὰ γίνῃς καὶ σὺ ἄφρων. Διότι ἢ θὰ τοῦ εἴπῃς καὶ σὺ ψεύματα, προσπαθῶν οὕτω νὰ ἀποδείξῃς τὸν ἑαυτόν σου ἐξυπνότερον, ἢ θὰ τοῦ ἀπευθύνῃς παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας ἐκεῖνος, ἐφ' ὅσον εἶνε ἄφρων, δὲν θὰ τὰς δεχθῇ καὶ θὰ καταλήξετε εἰς φιλονεικίαν.

Ὢ! ναί, ἀναγνῶστά μου. Ὑπάρχουν περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ σιγὴ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλοπρεπεστέραν καὶ προσφυεστέραν ἀπόκρισιν. Εἰς τὰς περιστάσεις αὐτάς, ἐὰν δὲν ἀποκριθῇς, μιμεῖσαι τὸν Σωτῆρα. Καὶ ἐνῷ τὴν στιγμὴν ἐκείνην φαίνεται ἴσως εἰς μερικούς, ὅτι ὑπερισχύει ὁ ἔχων τὸ στόμα ἀνοικτὸν καὶ ζητῶν νὰ ἐπιβληθῇ διὰ τῶν φωνῶν καὶ τῶν πλεοναζόντων λόγων, μετ' ὀλίγον ἡ ἰδική σου σιωπὴ θ' ἀποδειχθῇ πολυτιμοτέρα καὶ τοῦ χρυσίου. Καὶ θὰ σὲ ἐπιβάλῃ ἐπὶ τῆς ἐκτιμήσεως παντὸς φρονίμου καὶ συνετοῦ.

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΑΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΜΟΡΦΑΙ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

β) Ἡ θεωρία αὐτὴ ἐν σχέσει πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

3. Ὁμολογία ὑλοφρονούντων. Ἀξιοσημείωτον εἶνε, ὅτι καὶ δύο ἐκ τῶν διασημοτέρων ὀπαδῶν καὶ ὑποστηρικτῶν τῆς μονιστικῆς ἢ ἑνιστικῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως, οἵτινες μᾶλλον θὰ ἐνδιεφέροντο, ὅπως κλονισθῇ τὸ κῦρος τῆς Γραφῆς, οἱ Romanes καὶ Haeckel ἀνευρίσκουσιν, ὅτι ἡ ἀφήγησις τοῦ Μωϋσέως εἶνε εὐ-

νοϊκὴ ὑπὲρ τῶν θεωρημάτων τῆς ἐξελιξιαρχίας. Καὶ ὁ μὲν Romanes παρατηρεῖ, ὅτι «ἡ τάξις, κατὰ τὴν ὁποίαν συμφώνως πρὸς τὴν Μωσαϊκὴν ἀφήγησιν ἐνεφανίσθησαν τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐξελίξεως καὶ πρὸς τὰ δεδομένα τῆς γεωλογίας»(1). Ὁ δὲ Haeckel παρατηρεῖ, ὅτι «δύο μεγάλαι καὶ θεμελιώδεις ἰδέαι, αἵτινες ἐξ ἴσου ἐμπεριλαμβάνονται καὶ εἰς τὰ συστήματα τὰ βασιζόμενα ἐπὶ τῆς ἀρνήσεως τοῦ θαύματος, ἐξαίρονται ἐν τῇ Μωσαϊκῇ ὑποθέσει περὶ τῆς δημιουργίας διὰ τῆς σαφηνείας των καὶ τῆς ἁπλότητός των· ἡ ἰδέα τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς διαφοροποιήσεως καὶ ἡ ἰδέα τῆς προοδευτικῆς ἐξελίξεως ἢ τελειοποιήσεως. Μολονότι ὁ Μωϋσῆς θεωρεῖ τὰ ἀποτελέσματα τῶν μεγάλων νόμων τῆς ὀργανικῆς ἐξελίξεως....ὡς προερχόμενα ἐκ τῆς ἀμέσου ἐνεργείας Δημιουργοῦ τινος κατασκευάζοντος τὸν κόσμον, ἐν τούτοις ἡ θεωρία του ἐμπεριέχει κατὰ βάθος τὴν κατευθυντήριον ἰδέαν ἐξελίξεώς τινος προοδευτικῆς καὶ τὴν ἰδέαν τῆς διαφοροποιήσεως ἐξ ὕλης τινὸς ἀρχεγόνως ἁπλῆς. Δυνάμεθα λοιπὸν ν' ἀποδώσωμεν δίκαιον καὶ εἰλικρινῆ θαυμασμὸν πρὸς τὸν νομοθέτην τῶν Ἰουδαίων διὰ τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ διαίσθησιν τῶν μυστικῶν τῆς φύσεως καὶ διὰ τὴν ἁπλῆν καὶ φυσικήν του ὑπόθεσιν περὶ δημιουργίας»(2).

4. Ἄλλαι ἐκ τῶν κειμένων ἐνδείξεις. Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς προοδευτικῆς ἐμφανίσεως τῶν δημιουργημάτων καὶ τῆς διαφοροποιήσεως τῶν ὄντων ἐξ ὕλης τινός, ἥτις ἀρχεγόνως ὑπῆρξεν ἁπλῆ, ἐσημείωσαν ἕτεροι, ὅτι κατὰ τὸ ἱερὸν κείμενον ἡ δημιουργικὴ δύναμις παράγει σπέρματα, τῶν ὁποίων τὴν ἀνάπτυξιν ἐμπιστεύεται εἰς τὴν ἐπενέργειαν τῶν νόμων τῆς φύσεως. Τὸ δ' ἔτι σπουδαιότερον ἡ διαταγὴ τοῦ Δημιουργοῦ δίδεται εἰς τὴν φύσιν, προσκαλουμένην ἵνα παραγάγῃ αὐτὴ τὰς ζώσας ὑπάρξεις. «Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν». «Ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν». Οὐδὲν δὲ ἐν τῷ κειμένῳ καταμαρτυρεῖ τοῦ ὅτι ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν ἐν ἀρχῇ πρώτους τινὰς τύπους εἰς μικρὸν ἀριθμόν, οἵτινες διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐπληθύνθησαν διαφοροποιηθέντες εἰς τὴν πληθὺν τῶν σημερινῶν εἰδῶν. Ἡ μόνη θεμελιώδης σκέψις, τὴν ὁποίαν ὁ Μωϋσῆς ἐζήτησε νὰ ἐκφράσῃ διὰ τῶν γραμμῶν αὐτοῦ, ὑπῆρξεν, ὅτι οὕτως ἢ ἄλλως τὰ πάντα ὑπῆρξαν δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἀρνοῦνται καὶ οἱ τῆς μεμετριασμένης ἐξελίξεως ἐχόμενοι.

Ταῦτα διατείνονται οἱ ἀναζητοῦντες ἐρείσματα ὑπὲρ τῆς ἐξελίξεως καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Γραφῇ.

5. Τρίτη ἐκδοχή. Ἀλλ' ὅμως ὑπάρχει καὶ τρίτη τις λύσις, ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο ἀνωτέρω ἐκδοχῶν κειμένη, ἥτις ὡς ἀποφεύγουσα ἀμφότερα τὰ ἄκρα παρουσιάζεται καὶ καθ' ἡμᾶς ὡς περισσότερον ὀρθή. Κατὰ ταύτην ὁ Μωϋσῆς συγγράφων τὴν Πεντάτευχον προετίθετο κυρίως σκοποὺς καθαρῶς θρησκευτικοὺς καὶ ἠθικούς, καὶ ξένος πρὸς πᾶν ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον ἀφῆκε τὰ εἰς τὰ εἴδη καὶ γένη τῆς ζωῆς ἀναφερόμενα ζητήματα εἰς τὰς ἐλευθέρας ἐρεύνας καὶ ἐκζητήσεις τῶν ἀνθρώπων. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ Farges, «καὶ αἱ δύο ἀντιπαλαίουσαι ἀλλήλαις γνῶμαι», τῆς τε ἐξελίξεως δηλαδὴ καὶ τοῦ ἀμεταβλήτου τῶν εἰδῶν, «τυγχάνουσιν ἐξ ἴσου συμβιβάσιμοι πρὸς τὴν ἀφήγησιν τῆς Βίβλου, ἡ ὁποία οὐδετέραν ἐκ τούτων ἐπιβάλλει. Καὶ τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ μικρότερον γνώρισμα τῆς ἐμπνεύσεως τῆς ἱερᾶς ταύτης σελίδος, τὸ νὰ βλέπῃ τις μετὰ πόσης ἀνέσεως ἡ γραφὶς τοῦ Μωϋσέως κινεῖται ἐν μέσῳ τῶν τόσων ἀνεπιλύτων προβλημάτων τῆς γεωλογικῆς, τῆς βιολογικῆς, τῆς παλαιοντολογικῆς ἐπιστήμης, τὰ ὁποῖα προβλήματα οὐδέποτε διαπραγματεύεται, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε ἀντιλέγει εἰς αὐτά»(3).

«Ἐὰν λοιπὸν ὑποτεθῇ, καθὼς παρατηρεῖ ὁ χρηματίσας καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βιέννης ἀββᾶς Reusch, ὅτι ἡ θεωρία τοῦ Δαρβίνου ἐπεβεβαιώθη ὑπὸ ἀποδείξεων ἀδιαμφισβητήτων καί, τοῦθ' ὅπερ θεωρῶ ὡς ἀδύνατον, αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι ἐπέτυχον ν' ἀποδείξωσιν, ὅτι πάντα τὰ εἴδη τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῴων, ἅτινα ὑφίσταντο εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ὑφίστανται ἔτι καὶ σήμερον, δύνανται νὰ ἀναχθῶσιν εἰς ἀρχεγόνους τινὰς μορφάς, δὲν θὰ ἐνυπῆρχεν ἐν τούτῳ ἀντίθεσις μεταξὺ τῆς Βίβλου καὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν; Δὲν τὸ πιστεύω»(4). Κατηγορηματικώτερος τοῦ Reusch ὁ διακριθεὶς μεταξὺ τῶν συγχρόνων καθολικῶν διὰ τὰς περὶ τὴν Βίβλον σπουδάς αὐτοῦ Vigouroux, εὑρίσκει ὅτι «ἐκ τῶν δύο ἰδεῶν τοῦ Δαρβίνου, ἡ τῆς προόδου», ἥτις ὑποστηρίζει, ὅτι ἡ γένεσις τῶν εἰδῶν ἐχώρησεν ἀπὸ τῶν ἀτελεστέρων μορφῶν ἐπὶ τὰς τελειοτέρας, «εἶνε βιβλική». Ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὴν ἄλλην, ἥτις ἀναφέρεται εἰς τὴν γενεαλογικὴν σχέσιν τῶν ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν εἰδῶν (filiation), «δὲν φαίνεται μὲν αὐτὴ ἐν τῇ ἀφηγήσει τοῦ Μωϋσέως, ἀλλὰ δὲν θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ Μωϋσέως ἀποκλείει ταύτην ἀπολύτως, ἀλλὰ μόνον περιορίζει αὐτὴν ἐντὸς ὡρισμένων ὁρίων»(5).

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν περὶ δημιουργίας τῶν ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν εἰδῶν διδασκαλίαν τῆς Γραφῆς. Ἂς ἴδωμεν ἤδη πῶς οἱ μεμετριασμένοι ἐξελικτικοὶ παρουσίασαν τὰς θεωρίας αὐτῶν ἐν σχέσει καὶ πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ δόγματος καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καθορισθεῖσαν διδασκαλίαν, μολονότι ἤδη ἐξ ὅσων περὶ τῆς ἐν προκειμένῳ διδασκαλίας τῆς Βίβλου ἐλέχθησαν τὸ ζήτημα παρουσιάζεται λελυμένον.

(1) Nature, Αὐγούστου τοῦ 1881.
(2) Ἔνθ' ἀνωτ. τόμ. I σελ. 38. Ἴδε καὶ παρὰ Zahm ἔνθ' ἀνωτ. τόμ. II σελ. 318.

ΛΑΪΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ

Η ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ

Ἀλλ' ὁ Θεὸς λαμβάνει καὶ ἄλλο μέτρον παιδαγωγικόν, μὲ τὸ ὁποῖον ζητεῖ νὰ κρατῇ μὲν κοντά του τὸν Ἰσραήλ, νὰ τὸν τηρῇ ὅμως συγχρόνως καὶ σὲ κάποιαν ἀπόστασιν, ὥστε νὰ τοῦ θυμίζῃ, πόσον μεγάλον κακὸν ἦταν ἡ εἰδωλολατρεία του. Ὁ Μωϋσῆς δηλαδή, βέβαια κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, μετέφερεν εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν τὴν σκηνὴν εἰς τὴν

(3) Ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 255.
(4) La Bible et la nature (κατὰ μετάφρ. τοῦ abbé Hertel) σελ. 444.
(5) Les livres Saints, tom. II σελ. 592.

ὁποίαν τοῦ ὡμίλει ὁ Θεός, ἔξω ἀπὸ τὸ στρατόπεδον. Ἕως τώρα ἦταν στημένη ἡ σκηνὴ αὐτὴ μέσα εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ πιθανῶς εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ. Μὰ τώρα ὁ τόπος αὐτὸς ἐμολύνθη, γιατὶ ὑψώθη ἐκεῖ τὸ χρυσὸν εἴδωλον τοῦ μόσχου. Καὶ ἔπρεπε νὰ μάθουν καλὰ οἱ Ἰσραηλῖται ὅτι καμμία σχέσις δὲν εἰμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ τοῦ ναοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ναοῦ τῶν εἰδώλων· μεταξὺ τοῦ τόπου, τὸν ὁποῖον ἐμόλυνεν ἡ λατρεία ἑνὸς εἰδώλου καὶ τοῦ τόπου, τὸν ὁποῖον ἁγιάζει ἡ λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ λοιπὸν ὁ Θεὸς πέρνει τὴν σκηνήν του ἀπὸ ἐκεῖ, ὄχι γιατὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ξαναγιάσῃ τὸ μολυσμένον ἐκεῖνο ἀπὸ τὴν είδωλολατρείαν μέρος, ἀλλὰ γιατὶ ἔπρεπε νὰ διδαχθοῦν καὶ νὰ καταλάβουν καλὰ οἱ Ἰσραηλῖται, ὅτι τὸ εἴδωλον καὶ ἡ λατρεία του εἶνε ἀκάθαρτα καὶ βδελυκτὰ πράγματα· ὅτι σκορπίζουν γύρω τους μολυσμὸν πνευματικὸν καὶ ἀκαθαρσίαν, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν πλησιάζει ὁ ἀληθινὸς Θεός. Ἔτσι ἐδείχθηκε καὶ εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας μὲ ἕνα τρόπον κάπως αἰσθητότερον, ὅτι ὁ Θεὸς ἐξ αἰτίας τῆς λατρείας τοῦ μόσχου ἀπεμακρύνθη κάπως ἀπὸ κοντά των καὶ μένει εἰς κάποιαν ἀπόστασιν ἀπὸ αὐτούς.

Ναί· ἀπεμακρύνθη ἀλλὰ δὲν ἔφυγεν, οὔτε τοὺς ἐχωρίσθη ὁλοτελῶς. Μακρὰν ἐκεῖ, ποὺ ἐστήθη τώρα ἡ σκηνή, ἐφαίνετο ἀπὸ κάθε μέρος τοῦ Ἰουδαϊκοῦ στρατοπέδου, ὥστε ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτας, ποὺ ἔβγαινεν ἀπὸ τὴν σκηνήν του, ἔβλεπε τὴν σκηνήν, καὶ μποροῦσε νὰ διακρίνῃ καλά, τί ἐγίνετο εἰς αὐτήν, ὅταν ὁ Μωϋσῆς ἔμβαινεν εἰς αὐτὴν καὶ ὁ Θεὸς κατέβαινε νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ. Ἔβλεπε δηλαδή, ὅτι ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος στύλος τῆς νεφέλης, ὁ ὁποῖος ὡδηγοῦσε τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴν ὥραν ποὺ ἀφῆκε τὴν Αἴγυπτον, ἐπανῆλθε. Διότι, καθὼς φαίνεται, μὲ τὴν λατρείαν τοῦ μόσχου εἶχε χαθῆ ἀπὸ τὰ 'μμάτια τῶν Ἰσραηλιτῶν, καὶ τώρα ξαναφαίνεται· κατεβαίνει καὶ στέκεται ἐμπρὸς εἰς τὴν πόρταν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καὶ πρὸς αὐτὸν λαλεῖ ὁ Μωϋσῆς. Ἦταν δηλαδὴ ἕνα καθαρὸ σημάδι, ὅτι ὁ Θεὸς κατέβαινε καὶ ὡμιλοῦσεν εἰς τὸν Μωϋσῆν, ὁ ὁποῖος ἀντιπροσώπευεν ὁλόκληρον τὴν συναγωγὴν καὶ ἦταν ὁ ἔμπιστος μεσίτης της καὶ ἀπεσταλμένος της, ποὺ θὰ ἐμεσίτευε πάντοτε κοντὰ εἰς τὸν Θεὸν γιὰ τὸ καλὸ τῆς συναγωγῆς. Ἔτσι τὸ ἐκαταλάβαινε τὸ σημάδι αὐτὸ καὶ ὁ Ἰσραήλ, γι' αὐτὸ δὲ ὅταν ἔβλεπαν τὸν στύλον τῆς νεφέλης νὰ καταβαίνῃ, ὁλόκληρος ὁ λαὸς ἐπροσκυνοῦσεν ἀπὸ μακρυὰ τὴν παρουσίαν αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ πλησιάζῃ εἰς τὸν στύλον, ἀλλὰ μένοντας ὁ καθένας εἰς τὴν πόρταν τῆς σκηνῆς του, ὅπου ἐστεκόταν καὶ ἔβλεπε τὸ θαυμάσιο κατέβασμα τοῦ στύλου.

Ἀπὸ τὸν στύλον αὐτὸν ὡμίλησεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν. Τοῦ ὡμίλησε, λέγει ἡ Γραφή, «ἐνώπιος ἐνωπίῳ, ὡς εἴ τις λαλήσαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον» (Ἐξόδ. λγ' 11). Τοῦ ὡμίλησεν, ὅπως δὲν ὡμίλησεν ὕστερα εἰς κανένα ἀπὸ τοὺς προφήτας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τοῦ ὡμίλησεν ὄχι μόνον καθαρά, φανερώνοντας εἰς αὐτὸν τὰ μυστήρια καὶ τὰς ἀληθείας, ὅσαι ἠμποροῦσαν νὰ γνωσθοῦν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἀλλὰ τοῦ ὡμίλησε καὶ μὲ οἰκειότητα καὶ μὲ εὔνοιαν, ποὺ δὲν ἔδειξεν εἰς κανένα ἄλλον προφήτην του.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

12. ***Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ.***

ἐξουσίαν. *Σημαίνει ὄχι μόνον τὸ δικαίωμα καὶ τὸ προνόμιον, ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν συγχρόνως τὴν ἀναγκαίαν, ὅπως πραγματοποιηθῇ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος υἱϊκὸς δεσμός· ἐπὶ πλέον δὲ συνυπονοεῖ καὶ τὴν ἰδέαν τῆς ἐλευθέρας ἐκλογῆς τοῦ λαμβάνοντος τὴν ἐξουσίαν. «Τὸ μὲν κατηναγκασμένον ἐκβαλών, τὸ δὲ αὐθαίρετον καὶ αὐτεξούσιον δεικνύς, τοῦτο καὶ νῦν εἴρηκε..... Τὸ μὲν γὰρ γεννηθῆναι τὴν μυστικὴν γέννησιν..... ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος γίνεται, τὸ δὲ μεῖναι εἰς τὸ ἑξῆς καθαρούς..... τῆς ἡμετέρας ἐστὶν ἐξουσίας τε καὶ σπουδῆς» (Χρυσόστ.).*

τέκνα Θεοῦ. *Ἡ ἐκδοχὴ τῶν πιστῶν ὡς τέκνων Θεοῦ ἔχει τὰς ῥίζας αὐτῆς ἐν τῇ Π.Δ. Ἀλλ' ἐκεῖ σπανίως ἀπαντῶσα ἡ ὀνομασία αὐτὴ (Ψαλμ. οβ' 13, Ἡσαΐου ξγ' 16, Ἱερεμ. λη' 20, Ὡσ. ια' 1) ἐκφράζει ἁπλῶς συναισθήματα ἀγάπης, τρυφερότητος καὶ συμπαθείας. Ἡ φράσις* ***τέκνα Θεοῦ*** *προσιδιάζει ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸ ὕφος τοῦ Ἰωάννου (πρβ. ια' 52 καὶ Α' Ἰωάν. γ' 1, 2, 10· ε' 2), ὑπονοεῖ δὲ κοινότητα ζωῆς μεταξὺ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καὶ τῶν τέκνων Του, ἥτις, ὡς περιγράφεται ἐν τῷ στίχ. 13, ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἐγεννήθησαν ταῦτα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (πρβλ. καὶ γ' 3).*

τοῖς πιστεύουσι. *Καθορίζει σαφέστερον τὴν ἔννοιαν τοῦ* ***ὅσοι.*** *Εἶνε οὗτοι πάντες οἱ πιστεύοντες. Τὸ προηγηθὲν* ***ἴδιοι*** *θὰ ἠδύνατο νὰ δώσῃ λαβὴν εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι καὶ οἱ διὰ τοῦ ὅσοι ὑπονοούμενοι ἀνήκουσιν εἰς τὸν αὐτὸν λαόν, ὅστις ἐκφράζεται διὰ τοῦ* ***ἴδιοι,*** *ἤτοι τοὺς Ἰουδαίους. Διὰ τῆς προσθήκης ὅμως ταύτης καθορίζεται, ὅτι* ***ὅσοι*** *εἶνε οἱ πιστεύοντες πάντες, εἴτε Ἰουδαῖοι, εἴτε ἐθνικοί.*

εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. *«Τουτέστιν εἰς αὐτόν» (Ζιγ.). Ἡ φράσις* ***πιστεύειν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ*** *ἀπαντᾶται καὶ ἐν β' 23, γ' 18 καὶ Α' Ἰωάν. ε' 13, οὐχὶ ὅμως εἰς λόγους αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐν τῇ Π.Δ. τὸ «Ὄνομα» τοῦ Ἰεχωβᾶ χρησιμοποιεῖται συχνάκις ὡς ταυτόσημον πρὸς τὸν χαρακτῆρά Του ἢ τὸ Πρόσωπόν Του, καθὼς ἀποκαλύπτει Ἑαυτὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους (Β' Βασιλ. ζ' 13, Ἡσαΐου ιη' 7). Ἴσως καὶ ἡ χρῆσις τοῦ αὐτοῦ ὅρου ἐν τῇ Κ.Δ. νὰ εἶνε Ἀραμαϊσμός. Πάντως παρ' Ἰωάννῃ πιστεύειν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ σημαίνει πιστεύειν εἰς τὸν Ἰησοῦν ὡς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν Μεσσίαν.*

13. ***Οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν.***

Οἱ ὁποῖοι ὄχι ἀπὸ αἵματα, οὔτε ἀπὸ ἐπιθυμίαν σαρκικήν, οὔτε ἀπὸ θέλημα ἀνδρός, ἀλλ' ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐγεννήθησαν.

οἵ.....ἐγεννήθησαν. *Παρὰ τῷ Εἰρηναίῳ, πιθανώτατα δὲ καὶ παρὰ τῷ Ἰουστίνῳ, ῥητῶς δὲ παρὰ τῷ Τερτυλλιανῷ εὕρηται ἡ γραφή, ὃς ἐγεννήθη, καθ' ἣν τὸ χωρίον ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐκ Παρθένου ὑπερφυσικὴν γέννησιν τοῦ Ἰη-*

σοῦ Χριστοῦ. Ἡ γραφὴ δὲν μαρτυρεῖται ὑπὸ τῶν κωδίκων.

οὐκ ἐξ αἱμάτων..... *«Ἀπὸ συγκρίσεως τῶν σαρκικῶν ὠδίνων τὴν ὑπεροχὴν ἔδειξεν.....ἵνα τὸ εὐτελὲς καὶ ταπεινὸν τοῦ προτέρου τόκου καταμαθόντες, (τοῦ δι' αἱμάτων καὶ θελήματος σαρκός,) καὶ τὸ ὑψηλὸν καὶ εὐγενὲς τοῦ δευτέρου (τοῦ διὰ τῆς χάριτος) ἐπιγνόντες μεγάλην τινὰ κἀντεῦθεν περὶ αὐτοῦ λάβωμεν ἔννοιαν» (Χρυσ.). Δὲν ἀναφέρονται λοιπὸν ταῦτα εἰδικῶς εἰς τὴν πεποίθησιν, τὴν ὁποίαν οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον εἰς τὴν κατὰ σάρκα καταγωγὴν αὐτῶν ἐκ τοῦ Ἀβραάμ, καὶ τὴν ὁποίαν θὰ ἐζήτει ἤδη διὰ τῶν λόγων τούτων ὁ Ἰωάννης νὰ στιγματίσῃ. Ἀλλ' ἔχουσι γραφῇ γενικῶς ἀναφερόμενα εἰς τὴν φυσικὴν γέννησιν ὡς βάσιν τῆς φυσικῆς ἀνθρωπότητος.=Ὑπάρχουσι δύο ἀνθρωπότητες· ἡ μία πληθύνεται φυσικῶς, ἐξ αἱμάτων καὶ ἐκ θελήματος σαρκὸς καὶ ἀνδρός· ἡ ἄλλη σχηματίζεται γεννωμένων τῶν μελῶν αὐτῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ.*

αἱμάτων. *Πληθυντικός. Ἢ «μιγνυομένων τῶν αἱμάτων τοῦ ἄρρενος καὶ τῆς γυναικός»(Αὐγουστ.). Ἢ ἀναφέρεται εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἀνθρωπίνων γενεῶν. Ἢ ὑπενθυμίζει τὸ πλῆθος τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν σύγκειται τὸ αἷμα. Κρατοῦσα γνώμη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ φυσιολογίᾳ ἦτο, ὅτι τὸ ἀνθρώπινον ἔμβρυον ἐγίνετο ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῆς μητρός (Προβλ. καὶ Σοφ. Σολ. ζ' 2).*

οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός. *«Καὶ ἐπιθυμίας σαρκικῆς» (Ἱππόλυτος). Τὴν γενετήσιον ἐπιθυμίαν ἀμφοτέρων τῶν φύλων γενικῶς, «τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ἀναζωπυροῦσαν πρὸς μίξιν τὴν σάρκα» (Θεοφ.).*

ἐκ θελήματος ἀνδρός. *Καθορίζει ἤδη εἰδικώτερον τὴν ἐπιθυμίαν ὡς θέλησιν προσωπικὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀπηρτισμένην εἰς ἀπόφασιν. Προηγεῖται ἡ ἐπιθυμία καὶ ἐπακολουθεῖ ἡ θέλησις τοῦ ἀνδρὸς ἡ ἐνεργός. «Τὴν πρὸς τὸν συνδυασμὸν τοῦ ἐπιθυμοῦντος συγκατάθεσιν, ἥτις ἀρχὴ τῆς πράξεως» (Θεοφ.).*

ἀλλ' ἐκ Θεοῦ. *Ἀντιτίθεται μόνον πρὸς τὰς τρεῖς προηγηθείσας ἐκφράσεις καὶ διὰ τῆς συντομεύσεως ταύτης ἐκφράζει τὴν ὡραιότητα τῆς νέας ταύτης γεννήσεως, τῆς ὅλως ἁγνῆς καὶ ἀπηλλαγμένης ὑλικῶν στοιχείων. Τὸ* **ἐκ Θεοῦ** *σημαίνει ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε ἡ ἄμεσος αἰτία τῆς νέας ταύτης γεννήσεως.*

ἐγεννήθησαν. *Τὸ γεννᾶν χρησιμοποιεῖται κυρίως ἐπὶ ἀνδρός, ἐνῷ ἐπὶ γυναικὸς τὸ τίκτειν. Ὁ Ἰωάννης χρησιμοποιεῖ πάντοτε τὸ παθητικὸν γεννᾶσθαι, μὲ μόνην ἐξαίρεσιν τὸ Α' Ἰωάν. ε' 1 («ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα»).*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΖΩΗΣ"

Ἐκλεκτὰ διηγήματα		Τιμ. Δρχ.	Ταχ. Ἐσωτ.
Τεῦχον 1ον) Ἡ κόρη τοῦ γαλακτοπώλου κλπ.	ἄδετον	4	6
» 2ον) Ὁ εὐσεβὴς ποιμὴν κλπ.	»	4	6
» 3ον) Ἡ νεαρὰ Σιβηριανὴ	»	4	6
Καὶ τὰ 3 τεύχη ὁμοῦ	πανόδετα	27	9
» 4ον) Ἡ Φαβιόλα (θαυμάσιον διήγημα τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων)	ἄδετον	15	9
	πανόδετον	30	10
	δερμάτινον	45	13
» 5ον) Ἡ αἱματοπότιστος φυτεία	ἄδετος	5	8
	πανόδετος	18	9
» 6ον) Ὁ υἱὸς τῆς χήρας κλπ. (καταλληλότατον διὰ τοὺς νέους)	ἄδετον	7	8
	πανόδετον	20	9
5ον καὶ 6ον εἰς 1 τόμον	πανόδετον	27	10

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΤΟ ΣΩΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΤΟΥ

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ Ἄγγλος-καθηγητὴς τῆς ἰατρικῆς Albert C. Carless (Ἀλβέρτος Κ. Κάρλες)(*), ἐξεφώνησεν, ὡς πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τῶν χριστιανικῶν ἑνώσεων τῶν πανεπιστημίων τῆς Ἀγγλίας, λόγον μὲ θέμα: «Τὸ σῶμα καὶ τὰ διδάγματά του».

Εἰς τὴν τελευταίαν σελίδα τῆς «Ζωῆς» δημοσιεύονται ἑκάστοτε περικοπαὶ ἐκ συγγραμμάτων τῶν μεγαλυτέρων ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ ἐπιστημόνων, δεικνύουσαι σαφῶς, ὅτι ἡ Ἐπιστήμη ὄχι μόνον δὲν εὑρίσκεται ἀντιμέτωπος τῆς Θρησκείας, ἀλλ' ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς ἀναχωροῦσα καὶ πρὸς ἄλλους σκοποὺς κατατείνουσα, προσυπογράφει πολλάκις καὶ ὑπηρετεῖ εἰς τὰς ἀληθείας τῆς Θρησκείας. Τὸν ἀνωτέρω ὅμως λόγον τοῦ καθηγητοῦ Carless ἐθεωρήσαμεν χρησιμώτατον νὰ δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα ὁλόκληρον, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι εἰς τὴν χώραν μας, τόσον μεταξὺ τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν ἐπιστημόνων, ὅσον καὶ μεταξὺ τοῦ λαοῦ διὰ τῆς κομμουνιστικῆς προπαγάνδας, διαδίδεται ἡ καθυστερημένη πλέον ἀντίληψις, ὅτι ἐπιστήμη καὶ ἐπιστήμονες δὲν ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν Θρησκείαν· ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι πᾶς ἀναγνώστης τῆς «Ζωῆς»—καὶ οἱ μὴ ἐπιστήμονες—θὰ εὕρουν εἰς τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Ἄγγλου ἰατροῦ διδακτικώτατα νοήματα, ἐκ τῆς μελέτης τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος προερχόμενα.

Ὅπως θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν σειρὰν τῶν φύλλων, ἡ βαθεῖα γνῶσις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἀλλὰ καὶ ἡ παράλληλος γνῶσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς δίδουν εἰς τὸν μνημονευθέντα Χριστιανὸν ἐπιστήμονα τὰ μέσα νὰ παρουσιάσῃ πόσον θαυμαστῶς ὁ Θεός, δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον, καὶ γενικώτερον τὴν γῆν, προσήρμοσε ταῦτα πρὸς τὸν μέγαν προορισμόν, διὰ τὸν ὁποῖον ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον. Καὶ εἰδικώτερον, ὅτι ὁ Θεός, διὰ τοῦ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ νόμου Του, ἔδειξε ποία χρῆσις τοῦ σώματος θὰ ὁδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν εὐτυχίαν. Θὰ συστήσωμεν δὲ ἰδιαιτέρως εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ προσέξῃ τὰ σημεῖα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ διάσημος οὗτος ἰατρὸς προσφυέστατα προσαρμόζει φυσιολογικὰς καὶ ἀνατομικὰς τοῦ σώματος γνώσεις εἰς τοὺς ἠθικοὺς καὶ πνευματικοὺς σκοποὺς τῆς ὑπάρξεώς μας, ἐπὶ τῆς ὁποίας (τόσον ἐπὶ τῆς ψυχῆς ὅσον καὶ ἐπὶ ἑνὸς ἑκάστου μέλους τοῦ σώματος) πρέπει νὰ κυριαρχήσῃ ὁ Χριστός, διὰ νὰ ὁλοκληρωθῇ καὶ ἐπιτύχῃ τὸν προορισμόν της ἡ ζωή μας.

*
* *

Ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ λόγου του ὁ A. Carless εἶπεν ὅτι τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀσχολοῦνται οἱ ἄνθρωποι, δίδουν εἰς αὐτοὺς τὴν εὐκαιρίαν νὰ βλέπουν πολυτρόπως τὴν ἀλήθειαν, πολυτρόπως δὲ καὶ τὰ διδάγματα τοῦ Εὐαγγελίου δύνανται νὰ κινήσουν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν διαφόρων τάξεων τῆς κοινωνίας. Ἐξήγησε διατί αὐτός, καίτοι ἰατρός, ἀναλαμβάνει τὴν προεδρείαν χριστιανικοῦ Συνδέσμου. Διότι, εἶπεν, «εἰς ὅλας τὰς λεωφόρους τῆς

(*) Ὁ A. Carless εἶναι Commander Order of the British Empire (τὸ τάγμα δὲ τοῦτο, τοῦ ὁποίου εἶναι ταξιάρχης, συνεστήθη διὰ τοὺς παρασχόντας ἐξόχους ἐπιστημονικὰς ὑπηρεσίας), Bachelor of Medicine, Master of Science, Fellow of the Royal College of Surgeons (δηλαδὴ κάτοχος τῶν μεγαλυτέρων ἐν Ἀγγλίᾳ τίτλων).

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ Η "ΖΩΗ„

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΝΑΓ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ
ΔΗΜ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ .... ΔΡΑΧ. 20
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΣΕΛ. 4 ἢ ΔΟΛ. 1

Ἐπιστολαὶ καὶ συνδρομαὶ πρὸς κ. ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΝ Ἱπποκράτους 189

Ἱδρυτής: Ἀρχιμ. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΣ († 1929)
Συντάκτης: Ἀρχιμ. ΔΙΟΝ. ΦΑΡΑΖΟΥΛΗΣ († 1920)

ζωῆς ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι εἶνε ταπεινοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐδὲν δὲ ἐμπόδιον ὑπάρχει εἰς πᾶσαν ἔντιμον τάξιν ἀνθρώπων ὅπως ἀναλάβουν νὰ Τὸν ὁμολογοῦν καὶ νὰ Τὸν ὑπηρετοῦν». Προσέθεσεν ὅτι «ὁ θεολόγος εἶνε πιθανὸν νὰ βλέπῃ τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν ἀλήθειαν ἀπὸ τῆς δογματικῆς της ἀπόψεως, ὁ γνήσιος φυσικὸς ἀπὸ τῆς φιλοσοφικῆς, ὁ νομικὸς ἀπὸ τῆς νομικῆς σκοπιμότητος, διὰ νὰ ἐφαρμόζῃ εἰς τοὺς συνήθεις ὅρους τῆς ζωῆς τὰς δοξασίας, ποὺ πιστεύει». Εἰσέρχεται ἀκολούθως εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ἀποκαλυφθείσης χριστιανικῆς ἀληθείας ἄποψιν τοῦ ἰατροῦ, εἰς τὴν ὁποίαν διαθέτει τὸ σύνολον τοῦ λόγου του, τὸν ὁποῖον ἐφεξῆς καταχωροῦμεν ὁλόκληρον.

«Ἡ ἄποψις τοῦ ἰατροῦ—εἶπεν—εἶνε κάπως διάφορος ὅλων τούτων. Ἡ ἰσόβιος σπουδή του εἶνε σπουδὴ τῶν ποικίλων ἀσθενειῶν, εἰς τὰς ὁποίας τὸ σῶμα εἶνε ἐπιρρεπές, τῆς προελεύσεώς των καὶ τῶν καλλιτέρων μέσων ὄχι μόνον τῆς θεραπείας τῶν προκυπτόντων νοσημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς μετὰ γενναιόφρονος αὐταπαρνήσεως παρεμποδίσεως τῆς ἀναπτύξεώς των. Διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου ὁ ἰατρὸς ὡς ἄλλος διαρρήκτης ἀποκόπτει κάτωθέν του αὐτὸν τοῦτον τὸν τοῖχον διὰ τοῦ ὁποίου κατώρθωσε νὰ ἀνέλθῃ!(*)

«Ἀσχολεῖται μὲ ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας καὶ τὰς συναντᾷ ὑπὸ διαφόρους καταστάσεις. Ἐν τούτοις ὀφείλει νὰ ἀναλάβῃ τὰ αὐτὰ πρὸς ὅλους καθήκοντα, εἴτε ἀριστοκράται εἶνε οὗτοι, εἴτε ἁπλοῖ χωρικοί, εἴτε στολίζονται μὲ πολυτελῆ ἐνδύματα καὶ κοσμήματα, εἴτε φοροῦν ταπεινὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα. Τοιαύτη ἄποψις κατ᾽ ἀνάγκην τὸν κάμνει ἄνθρωπον ἰδιαζούσης κάπως γνώσεως καὶ γεννᾷ εἰς αὐτὸν μίαν πρακτικὴν συμπάθειαν, ἡ ὁποία θὰ τὸν καταστήσῃ ἱκανὸν νὰ εἶνε φίλος καὶ βοηθὸς ὅλων. Δὲν ἠμπορεῖ πάντοτε νὰ ἐξηγῇ διατί ἀκολουθεῖ ὡρισμένους τρόπους θεραπείας, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία ἐπεβλήθη εἰς αὐτὸν ἐκ τῆς πείρας, καὶ οὕτως ἐμπειρικῶς παραδέχεται τὴν χρῆσίν των, γνωρίζων ὅτι θὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἐπιτυχίαν. Διὰ τοῦτο εἶναι ἱκανὸς νὰ ἐργασθῇ ἐν ὑπομονῇ, ἀφοῦ ἡ ὑπομονή του βασίζεται ἐπὶ τῆς δοκιμῆς, καὶ ἡ δοκιμὴ κατεργάζεται ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπὶς δὲν καταισχύνει, διότι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκχύνεται πλουσίως (Ρωμ. 5. 3, 4), παρέχουσα τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων οἱ ἄνθρωποι ἀνακουφίζονται ἀπὸ τὰς σωματικὰς ἀσθενείας».

(*) Σημ. «Ζωῆς». Ἡ ἔννοια τῆς φράσεως ταύτης εἶνε, ὅτι ὅπως ὁ κλέπτης, ἐὰν διὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν λόγον κρημνίσῃ τὸν τοῖχον, ποὺ μετεχειρίσθη διὰ νὰ ἀναβῇ, φυσικὰ καταστρέφει ἔπειτα τὰ μέσα τῆς φυγῆς του, οὕτω καὶ ὁ ἰατρὸς ἐξαρτᾷ τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεώς του ὡς ἰατροῦ ἀπὸ τὴν ὕπαρξιν ἀσθενειῶν, τὰς ὁποίας ἀκριβῶς τὸ καθῆκον τοῦ ἐπιβάλλει νὰ καταπολεμῇ καὶ ἐξαφανίζῃ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 10 ΜΑΪΟΥ

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

(Κυρ. Σαμαρείτιδος, Πράξ. ια' 19—30).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 387.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

(Κυρ. Σαμαρείτιδος, Ἰωάν. δ' 5—42).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 281.

ΟΜΙΛΙΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

1.—Μία γυναῖκα Σαμαρεῖτις συναντᾷ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὸ πηγάδι τοῦ Ἰακώβ, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν Συχάρ. Ἦτο ἡ ταλαίπωρος παραστρατημένη ἠθικῶς. Καὶ ὁ Κύριος, ποὺ ἦλθε νὰ σώσῃ τοὺς ἁμαρτωλούς, καταλλήλως ἀνοίγει μὲ αὐτὴν συζήτησιν, διὰ νὰ τὴν ὁδηγήσῃ εἰς μετάνοιαν καὶ σωτηρίαν. Τῆς ζητεῖ κατ᾽ ἀρχὰς νερὸ διὰ νὰ πίῃ. Ἐκείνη ἐκπλήσσεται πῶς ἕνας Ἰουδαῖος ὁμιλεῖ πρὸς μίαν Σαμαρείτιδα, ἀφοῦ τόσον πολὺ οἱ Ἰουδαῖοι ἀπεστρέφοντο τοὺς Σαμαρείτας. Ἀλλ᾽ ὁ Κύριος τὴν βεβαιώνει ὅτι Αὐτὸς ἔχει ἄλλο ὕδωρ, ὕδωρ ζωῆς, τὸ ὁποῖον θὰ ἔπρεπεν ἡ Σαμαρεῖτις νὰ ζητήσῃ ἀπὸ Αὐτόν. Τὰ λόγια αὐτὰ ἐκπλήσσουν τὴν γυναῖκα ἀκόμη περισσότερον. Πῶς λοιπόν; Ἆρά γε ὁ ξένος αὐτὸς ἦτο ἀνώτερος ἀπὸ τὸν πατριάρχην Ἰακὼβ ποὺ ἤνοιξε τὸ πηγάδι, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔπιε καὶ ὁ ἴδιος καὶ τὰ τέκνα του; Ἐν τούτοις ὁ Κύριος δὲν ὡμίλει περὶ τοῦ φυσικοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον πρὸς στιγμὴν μόνον καταπαύει τὴν δίψαν καὶ δροσίζει τὸ σῶμα. Ὡμίλει περὶ ὕδατος πνευματικοῦ, ποὺ ἀναπαύει καὶ σώζει τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ὁδηγεῖ εἰς τὴν αἰώνιον σωτηρίαν. Δι᾽ αὐτὸ λέγει πρὸς τὴν Σαμαρείτιδα· «ὃς ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος, οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα».

Ἀλλ᾽ ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν γνωρίζει τὴν ἀλήθειαν καὶ ζῇ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, δὲ εἰμπορεῖ νὰ καταλάβῃ τοιαῦτα λόγια. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Σαμαρεῖτις, νομίσασα ὅτι ὁ Κύριος ὁμιλεῖ περὶ φυσικοῦ τινος ὕδατος, ζητεῖ νὰ τῆς δώσῃ ἀπὸ αὐτό, διὰ νὰ μὴ ἔρχεται καθημερινῶς εἰς τὸ πηγάδι νὰ ἀντλῇ! Ἀρχίζει λοιπὸν νὰ δεικνύῃ πίστιν εἰς τὸν ἄγνωστον συνομιλητήν της. Δι᾽ αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος προχωρεῖ περισσότερον. Τῆς λέγει ὅτι πρέπει νὰ φέρῃ ἐκεῖ καὶ τὸν ἄνδρα της. Καὶ τῆς ὑπενθυμίζει ἔπειτα ἀγνώστους σελίδας τοῦ ἁμαρτωλοῦ της βίου, ὅτι δηλ. μὲ πέντε ἄνδρας εἶχεν ἕως τότε συζήσει. Ἡ Σαμαρεῖτις ἔρχεται εἰς συναίσθησιν. Πιστεύει τώρα ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε προφήτης, ἀφοῦ γνωρίζει ὅλα τὰ μυστικά της. Δι᾽ αὐτὸ ἐρωτᾷ μὲ ἐνδιαφέρον νὰ μάθῃ ποῦ πρέπει νὰ λατρεύεται ὁ Θεός. Καὶ ὁ Κύριος, ἀφοῦ εἶδε τὴν καλὴν προαίρεσιν τῆς γυναικός, ὄχι μόνον τῆς ἐξήγησε ποία εἶνε ἡ ἀληθὴς λατρεία πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐφανέρωσεν ὅτι Αὐτὸς εἶνε ὁ Μεσσίας, ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ φέρῃ τὸ «ὕδωρ τὸ ζῶν» καὶ νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν σωτηρίαν.

Εὐτυχισμένη γυναῖκα ἡ Σαμαρεῖτις! Ὅσον δυστυχὴς ἦτο ἕως τῆς ὥρας αὐτῆς, διότι ἐκυλίετο εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ εἰς αὐτὴν ἐζήτει νὰ εὕρῃ τὴν εὐτυχίαν της, τόσον μακαρία εἶνε τώρα. Διότι ἐγνώρισε τὸν Σωτῆρα Χριστόν, ἤκουσε τὴν

διδασκαλίαν Του, καὶ ἀπεφάσισε ν᾿ ἀλλάξῃ βίον καὶ νὰ ζήσῃ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Εὗρε τώρα μίαν νέαν εὐτυχίαν, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχε γνωρίσει προηγουμένως. Καὶ πράγματι. Μακρὰν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ δὲν ὑπάρχει πραγματικὴ εὐτυχία. Ὅλα τοῦ κόσμου τὰ ἀγαθά, ἐφ᾿ ὅσον ἀγνοοῦμεν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τὴν διδασκαλίαν Του καὶ δὲν πειθαρχοῦμεν εἰς Αὐτόν, εἶνε ἀδύνατον νὰ μᾶς κάμουν πραγματικῶς καὶ μονίμως μακαρίους. Ἡ ἁμαρτία καὶ αἱ ἀπολαύσεις τῆς σαρκός; Ἀλλ᾿ αὐτὰ μόνον στιγμιαίαν εὐχαρίστησιν φέρουν. Ἀρχίζει δὲ ἔπειτα ἡ ἀηδία, ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως, ἡ ἀνησυχία, ἡ πικρία, ἡ στενοχωρία. Αὐτά, ὄχι μόνον δὲν ἀναπαύουν πραγματικῶς τὴν ψυχήν μας, ἀλλὰ καὶ τὴν βασανίζουν. Διότι τὴν κακοσυνειθίζουν καὶ τῆς ἀνοίγουν κενὸν καὶ ἀχορτάστους ἐπιθυμίας, ἐπιθυμίας ποὺ δὲν ἱκανοποιοῦνται ποτὲ καὶ δι᾿ αὐτὸ διαρκῶς μᾶς τυραννοῦν. Θέλομεν πραγματικὴν καὶ μόνιμον εἰρήνην; Θέλομεν ν᾿ ἀναπαυθοῦν τὰ πνεύματά μας καὶ νὰ εὕρουν αἱ ψυχαί μας δρόσον οὐρανίαν καὶ χαρὰν θείαν; Ἂς γνωρίσωμεν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἂς μελετήσωμεν μὲ προσοχὴν τὴν οὐρανίαν διδασκαλίαν Του. Πρὸ παντός, ἂς συμμορφώσωμεν τὴν ζωήν μας πρὸς τὸ θέλημά Του καὶ ἂς μετανοήσωμεν διὰ τὰς ἁμαρτίας μας. Καὶ θὰ πεισθῶμεν ὅτι πράγματι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔχει τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς κάμῃ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως μακαρίους καὶ εὐτυχεῖς. Εὐτυχεῖς δὲ πλέον, θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ὁμιλῶμεν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ περὶ τῶν ὠφελειῶν ποὺ φέρει ἡ διδασκαλία Του.

2.—Αὐτὸ ἔκαμεν ἡ Σαμαρεῖτις, εὐθὺς μόλις ἐγνώρισε τὸν Σωτῆρα Χριστόν. Ἴδετέ την πῶς εἶνε τώρα ἐνθουσιασμένη! Τόσον μεγάλη εἶνε ἡ χαρά της, ὥστε ἀφίνει εἰς τὸ πηγάδι τὴν στάμναν της καί, χωρὶς νὰ πάρῃ νερό, τρέχει πρὸς τὴν πόλιν Συχάρ. Τρέχει διὰ ν᾿ ἀναγγείλῃ εἰς τοὺς πατριώτας της τὸ χαρμόσυνον γεγονός. Τρέχει καὶ τοὺς καλεῖ νὰ ἔλθουν, διὰ νὰ γνωρίσουν καὶ αὐτοὶ τὸν Ἰησοῦν. Καὶ πράγματι, «ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς τὸν Ἰησοῦν».

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ μαθηταὶ ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὴν πόλιν, ὅπου ἐπῆγαν καὶ ἠγόρασαν τρόφιμα. Ἑτοιμάζουν, λοιπόν, προχείρως καὶ καλοῦν τὸν Διδάσκαλόν τους νὰ φάγῃ καὶ Αὐτός. Ἀλλὰ καμμία ὑλικὴ τροφὴ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Κύριον τόσον, ὅσον τὸ ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην διεδίδετο ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὡδηγοῦντο εἰς τὴν σωτηρίαν τόσαι ψυχαί. Δι᾿ αὐτὸ ἀπαντᾷ εἰς τοὺς μαθητάς· «ἐγὼ ἔχω τροφήν, τὴν ὁποίαν σεῖς δὲν γνωρίζετε». Καὶ προσθέτει, «ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον». Ἔπρεπεν ὅμως καὶ οἱ μαθηταί Του νὰ αἰσθάνωνται παρόμοιον ἐνθουσιασμὸν διὰ τὴν διάδοσιν τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας, ἐφ᾿ ὅσον μάλιστα καὶ αὐτοί, μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, ἐπρόκειτο νὰ ἐργασθοῦν ὡς ἀπόστολοι καὶ νὰ κηρύξουν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου. Δι᾿ αὐτὸ ὁ Κύριος, βλέπων τὰ πλήθη τῶν Σαμαρειτῶν ποὺ ἤρχοντο νὰ διδαχθοῦν, λέγει πρὸς τοὺς μαθητάς Του· «θεάσασθε τὰς χώρας ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς θερισμόν». Οἱ Σαμαρεῖται τώρα, καὶ ἔπειτα πλήθη λαοῦ ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη, ἦσαν ἕτοιμοι νὰ δεχθοῦν τὸ κήρυγμα, νὰ πιστεύσουν καὶ νὰ σωθοῦν. Οἱ δὲ ἀπόστολοι θὰ ἦσαν οἱ ἐργάται καὶ θερισταί, οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο νὰ θερίσουν καὶ νὰ μαζεύσουν «καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον».

Σπουδαῖον λοιπὸν καὶ ὑψηλὸν ἔργον ἐκτελεῖ ἐκεῖνος ποὺ ἐργάζεται διὰ τὴν διάδοσιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου. Ρίπτει τὸν σπόρον τῆς ἀληθείας εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Μὲ τὸν τρόπον δὲ αὐτὸν γίνεται ἀφορμὴ νὰ διαφωτίζωνται ἐκεῖνοι ποὺ εὑρίσκονται εἰς τὴν ἄγνοιαν, νὰ ἀφίνουν τὸν δρόμον τῆς ἁμαρτίας ποὺ ὁδηγεῖ εἰς ἀπώλειαν καὶ ν᾿ ἀκολουθοῦν τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς ποὺ ἐξασφαλίζει τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ σωτηρίαν. Δι᾿ αὐτὸν τὸν λόγον πρέπει ὅλοι μὲ προθυμίαν καὶ μὲ πάντα τρόπον νὰ ἐνεργῶμεν διὰ τὴν διάδοσιν τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας. Δὲν εἴμεθα, βέβαια, ἡμεῖς ἀπόστολοι. Οὔτε ἀνήκομεν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἱεροκηρύκων καὶ ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου. Αὐτοὶ ἔχουν ἰδιαιτέραν ἀποστολὴν καὶ ἐπιβαρύνονται μὲ περισσότερα καθήκοντα διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου. Ἐν τούτοις, καὶ ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ἔχουν καθῆκον νὰ διαδίδουν τὴν ἀλήθειαν τῆς Χριστιανικῆς πίστεώς μας, ὁ καθένας εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐργασίας του καὶ μὲ τὰ μέσα ποὺ διαθέτει. Ὁ ἕνας, ἐπὶ παραδείγματι, ἐκθέτει εἰς τοὺς φίλους του τὰς ὠφελείας ποὺ ἔχει ἀφ᾿ ὅτου ἐγνώρισε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ἠκολούθησε τὴν θρησκευτικὴν ζωήν. Ὁ ἄλλος συνιστᾷ εἰς τοὺς γνωστούς του νὰ παρακολουθοῦν τὸ κήρυγμα. Ἄλλος προτρέπει τοὺς πατριώτας του νὰ μελετοῦν ἕνα καλὸν θρησκευτικὸν περιοδικὸν ἢ βιβλίον ψυχωφελές. Τοιούτου εἴδους προπαγάνδαν ὅλοι εἰμποροῦν νὰ τὴν κάμουν. Ὄχι μόνον οἱ ἐγγράμματοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀγράμματοι. Ὄχι μόνον οἱ ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες. Ἐφ᾿ ὅσον ἡμεῖς ἐγνωρίσαμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ εἴδομεν τὸ φῶς, τὸ καθῆκον τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐγνωμοσύνης ἐπιβάλλει νὰ φέρωμεν καὶ ἄλλους πλησίον τοῦ Θεοῦ. Ἄλλως τε, μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν θὰ προσφέρωμεν εἰς αὐτοὺς τὴν μεγαλυτέραν ἐκδούλευσιν. Διότι θὰ συντελέσωμεν νὰ λάβουν ὠφέλειαν ψυχικήν, ἡ ὁποία εἶνε ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ὠφέλειαν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΛΟΓΟΣ Ε΄.
ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ

Ἐντρέπομαι, πιστεύσατε, καὶ κοκκινίζω, ὅταν βλέπω νὰ περνοῦν διὰ μέσου τῆς ἀγορᾶς ὁμάδες γυναικῶν καὶ νὰ κάμνουν πράγματα ἀπρεπῆ, νὰ τραβοῦν τὰ μαλλιά, νὰ κατακόπτουν τοὺς βραχίονας, νὰ ξεσχίζουν τὰ μάγουλα, καὶ νὰ κάμνουν ὅλ᾿ αὐτὰ ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια τῶν εἰδωλολατρῶν. Διότι τί δὲν θὰ ποῦν ἐκεῖνοι, καὶ τί δὲν θὰ λαλήσουν δι᾿ ἡμᾶς; Αὐτοὶ εἶνε ποὺ φιλοσοφοῦν περὶ ἀναστάσεως; Πολὺ ὡραῖα! Διότι ὅσα διδάσκουν δὲν συμφωνοῦν μὲ ὅσα κάμνουν. Μὲ λόγια φιλοσοφοῦν τὰ περὶ ἀναστάσεως καὶ εἰς τὰ πράγματα κάμνουν ὅσα καὶ οἱ μὴ ἔχοντες οὐδεμίαν ἐλπίδα. Ἐὰν εἶχαν βεβαιότητα ὅτι θὰ γίνῃ ἀνάστασις, δὲν θὰ τὰ ἔκαμναν αὐτά. Ἐὰν εἶχαν πεποίθησιν ὅτι ὁ ἀποθανὼν ἐπῆγεν εἰς καλυτέραν ζωήν, δὲν θὰ ἐθρηνοῦσαν. Αὐτὰ καὶ ἀκόμη περισσότερα λέγουν οἱ ἄπιστοι, ὅταν ἀκούσουν τοὺς θρήνους ἐκείνους. Ἂς ἐντρεπώμεθα λοιπὸν καὶ ἂς φερώμεθα μὲ σύνεσιν καὶ ἂς μὴ προξενῶμεν τόσην βλάβην καὶ εἰς τὸν ἑαυτόν μας καὶ εἰς ἐκείνους ποὺ μᾶς βλέπουν.

Πές μου λοιπόν, διὰ ποῖον λόγον χύνεις τόσα δάκρυα διὰ τὸν ἀποθανόντα; Διότι ἦτο κακός; Ἀλλὰ δι᾿ αὐτὸ ἀκριβῶς

πρέπει νὰ εὐχαριστῇς, διότι ἔπαυσε πλέον ὁριστικῶς τὰ ἔργα τῆς κακίας. Διότι ἦτο καλὸς καὶ τίμιος; Καὶ δι᾽ αὐτὸ πρέπει νὰ χαίρῃς, διότι ταχέως «ἡρπάγη μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ» (Σοφ. Σολ. 4, 11), καὶ ἐπῆγεν εἰς τόπον ὅπου εἶνε ἀσφαλής, καὶ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ὑποπτεύσῃς μεταβολήν τινα. Ἀλλὰ ἦτο νέος; Καὶ διὰ τοῦτο δόξασε τὸν Θεόν, διότι ταχέως τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὴν καλυτέραν ζωήν. Ἀλλ᾽ ἦτο γέρων; Καὶ διὰ τοῦτο εὐχαρίστησε καὶ δόξασε πάλιν τὸν λαβόντα. Νὰ σεβασθῇς τὸ σχῆμα τῆς ἐκφορᾶς τοῦ ἀποθανόντος. Ψαλμωδίαι καὶ εὐχαὶ ἀναπέμπονται, πλῆθος πατέρων καὶ ἀδελφῶν παρακολουθεῖ, ὄχι διὰ νὰ κλαίῃς καὶ ὀδύρεσαι καὶ ἀπελπίζεσαι, ἀλλὰ διὰ νὰ εὐχαριστῇς Ἐκεῖνον ποὺ τὸν ἐπῆρε. Διότι ὅπως πολλοὶ προπέμπουν μὲ ἐπευφημίας τοὺς καλουμένους νὰ ἀναλάβουν κάποιο ἀξίωμα, τοιουτοτρόπως καὶ τοὺς ἀπερχομένους εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν Χριστιανοὺς ὅλοι προπέμπουν μὲ πολλὰ ἐγκώμια, διότι ἐκλήθησαν εἰς μεγαλυτέραν τιμήν. Ὁ θάνατος εἶνε ἀνάπαυσις, εἶνε ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰς βιοτικὰς φροντίδας καὶ τοὺς ἱδρῶτας. Ὅταν λοιπὸν ἴδῃς κανένα ἐκ τῶν συγγενῶν σου νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωήν, μὴ δυσαρεστηθῇς, ἀλλὰ νὰ αἰσθανθῇς κατάνυξιν, νὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὸν ἑαυτόν σου, νὰ ἐξετάσῃς τὴν συνείδησίν σου, νὰ σκεφθῇς ὅτι καὶ σὲ ὕστερα ἀπὸ ὀλίγον τὸ ἴδιον τέλος περιμένει. Νὰ γίνῃς σωφρονέστερος, νὰ φοβηθῇς ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ ἄλλου, καὶ νὰ περικόψῃς ὅλην τὴν ῥαθυμίαν· νὰ ἀναλογισθῇς ὅσα ἔπραξες, νὰ διορθώσῃς τὰς ἁμαρτίας σου, νὰ παρουσιάσῃς ἀρίστην μεταβολήν.

Κατὰ τοῦτο διαφέρομεν ἀπὸ τοὺς ἀπίστους, κατὰ τὸ ὅτι κρίνομεν διαφορετικὰ περὶ τῶν πραγμάτων. Βλέπει ὁ ἄπιστος τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν προσκυνεῖ, διότι νομίζει ὅτι εἶνε Θεός. Βλέπει τὴν γῆν καὶ τὴν λατρεύει καὶ χάσκει πρὸ τῶν ὑλικῶν σωμάτων. Ἡμεῖς ὅμως δὲν κάμνομεν τὸ ἴδιον· ἀλλὰ βλέπομεν τὸν οὐρανὸν καὶ θαυμάζομεν τὸν Δημιουργόν του. Διότι ἔχομεν πιστεύσει ὅτι δὲν εἶνε αὐτὸς Θεός, ἀλλ᾽ ἔργον Θεοῦ. Βλέπω ὅλην τὴν κτίσιν καὶ δι᾽ αὐτῆς ὁδηγοῦμαι πρὸς τὸν Δημιουργόν. Βλέπει ἐκεῖνος πλοῦτον καὶ χάσκει καὶ ἐκπλήττεται· βλέπω ἐγὼ πλοῦτον καὶ τὸν περιφρονῶ. Βλέπει ἐκεῖνος φτώχειαν καὶ ὀδύρεται· βλέπω ἐγὼ φτώχειαν καὶ ἀγάλλομαι. Διαφορετικὰ βλέπω ἐγὼ τὰ πράγματα καὶ διαφορετικὰ ἐκεῖνος. Τὸ ἴδιον κάμνομεν καὶ προκειμένου περὶ τοῦ θανάτου· βλέπει νεκρὸν ἐκεῖνος καὶ νομίζει ὅτι εἶνε νεκρός· παρατηρῶ νεκρὸν ἐγὼ καὶ ἀντὶ θανάτου βλέπω ὕπνον. Καὶ ὅπως συμβαίνει μὲ τὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα καὶ ὅσοι ξεύρουν καὶ ὅσοι δὲν ξεύρουν γράμματα τὰ βλέπουν μὲ τὰ ἴδια μάτια, ὄχι ὅμως μὲ τὸν ἴδιον νοῦν, ἀλλ᾽ ὅσοι μὲν δὲν γνωρίζουν γράμματα νομίζουν ὅτι ἁπλῶς ὑπάρχουν τὰ βλεπόμενα, οἱ δὲ γνωρίζοντες συλλέγουν μὲ πολλὴν τέχνην τὴν ἔννοιαν ποὺ ὑπάρχει εἰς αὐτά· οὕτω λοιπὸν γίνεται καὶ μὲ τὰ πράγματα, μὲ τὰ ἴδια μάτια βλέπομεν τὰ συμβαίνοντα, ὄχι ὅμως καὶ μὲ τὴν αὐτὴν διάνοιαν καὶ γνώμην. Ἡμεῖς λοιπὸν ποὺ διαφέρομεν ἀπὸ τοὺς ἀπίστους εἰς ὅλα τὰ ἄλλα, θὰ συμφωνήσωμεν μὲ αὐτοὺς εἰς τὰ περὶ τοῦ θανάτου φρονήματα;

Δὲν εἶνε εὔκολον νὰ κρίνωμεν ἀμερολήπτως διὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν διαγωγὴν τῶν ἄλλων, ὅταν στηριζώμεθα εἰς πράξεις, ποὺ ἀφοροῦν ἡμᾶς, ἢ εἰς διαγωγήν, ποὺ ἔδειξαν μόνον ἀπέναντι ἡμῶν.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

—Ἄχ, καὶ ὁ εὐτυχέστερος, προσέθεσε συνοφρυωθεὶς ὁ Στράβων, ἐπὶ τῇ σκέψει τῆς ἰδικῆς του ἀνεχείας. Εἶνε καταραμένον αἶσχος ἄλλοι νὰ ἔχουν τόσον πολλὰ καὶ ἄλλοι νὰ μὴ ἔχουν τίποτε.

—Ἄχ, Στράβων, εἴμεθα καὶ ᾽μεῖς ἀρκετὰ σπουδαῖοι ἄνθρωποι, ἀλλὰ δὲν ἔχομε οὔτε ἕνα χάλκινο νόμισμα ἐπάνω μας, ἐνῷ ὁ Μᾶρκος ἔχει τὰ ἄλογά του πεταλωμένα μὲ χρυσάφι. Μόνο στὸ τελευταῖον γεῦμα, ποὺ παρέθεσεν εἰς τὸν Νέρωνα, ἐδαπάνησεν ἓξ ἑκατομμύρια νομισμάτων.

—Πώ, πώ! ἀνεφώνησεν ὁ ζηλότυπος Στράβων. Ὑπάρχει τόσο πολὺ χρῆμα σ᾽ αὐτὸν τὸν πεινασμένο κόσμο;

—Ναί, ὑπάρχει, Στράβων, εἶπεν ὁ Σερβίλιος, πλησιάζων τὸν σύντροφόν του καὶ χαμηλόνων τὴν φωνήν του. Καὶ ἕνα μέρος ἀπὸ αὐτὸ τὸ χρῆμα μπορεῖ νὰ γίνῃ ἰδικό μας, ἐὰν ἠμπορέσωμε νὰ πιάσωμε ἕνα δυὸ χριστιανούς. Σούτ! Βλέπω κάτι ξένους. Τὰ μάτια σου καὶ τὰ αὐτιά σου ὀρθάνοικτα, Στράβων μου.

Οἱ ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους ἔδειξεν ἤρχοντο ἀπὸ ἀντιθέτους διευθύνσεις. Καίτοι ἦσαν ἐνδεδυμένοι τὴν συνήθη ἐνδυμασίαν ἐντίμων πολιτῶν τῆς ἐποχῆς, ὑπῆρχεν ἐν τούτοις κάτι εἰς τὴν φυσιογνωμίαν καὶ τοὺς τρόπους των, τὸ ὁποῖον θὰ εἵλκυε τὴν προσοχὴν καὶ ἑνὸς πολὺ ὀλιγώτερον ἀγρύπνου παρατηρητοῦ ἀπὸ ἕνα κατάσκοπον. Ὁ γηραιότερος ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἄνδρας ἦτο ὁ Φάβιος. Ἡ ἀξιοπρεπὴς καὶ μεγαλοπρεπὴς στάσις καὶ συμπεριφορά του τὸν ἔκαμνε νὰ ὁμοιάζῃ μὲ τὸν Μωϋσῆν. Ὁ μανδύας του ἐκάλυπτεν ἐν μέρει τὰ μακρὰ χιονάτα μαλλιά του. Ἐκράτει μίαν ῥάβδον εἰς τὸ χέρι, τὴν ὁποίαν σπανίως ἐχρησιμοποίει ὡς στήριγμα. Τὰ διαπεραστικὰ καὶ παρατηρητικὰ μάτια του διέτρεχον ὁλόκληρον τὸν δρόμον μὲ μιὰ ματιά. Παρετήρησε μὲ βλέμμα σφοδροῦ ἐνδιαφέροντος τὸν ξένον, ποὺ τὸν ἐπλησίαζεν. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦτο ἀναμφιβόλως ταξειδιώτης· τὰ ἐνδύματά του ἦσαν γεμᾶτα ἀπὸ σκόνην ἐξοχικῶν δρόμων. Ἐφαίνετο περίπου πενῆντα πέντε ἐτῶν· ἦτο εὐσταλὴς καὶ ῥωμαλέος· τὸ σῶμά του ἦτον κατάλληλο γιὰ ἄσκησι καὶ ἱκανὸ νὰ ὑποφέρῃ μεγάλους κόπους. Καὶ αὐτὸς ἐκράτει ῥάβδον, ἀλλ᾽ αὐτὴ ἐχρησίμευε μᾶλλον διὰ νὰ ἐπιταχύνῃ παρὰ διὰ νὰ στηρίξῃ τὰ βήματά του. Ἐβάδιζε σταθερῶς καὶ γρήγορα, ἀπησχολημένος, ὡς φαίνεται, μὲ κάποιαν βαρυσήμαντον καὶ σπουδαίαν ἀποστολήν. Εἰς τὰ πρόσωπα καὶ τῶν δύο αὐτῶν ἀνδρῶν ἦτο ζωγραφισμένη ἔκφρασις πραείας καὶ εἰρηνικῆς ἀξιοπρεπείας, ἡ ὁποία δὲν συνεφώνει καθόλου μὲ τὴν ταπεινὴν περιβολήν των.

Καθὼς ἐπλησίασεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, κάποια ἀμοιβαία ἕλξις τοὺς ἔκαμε νὰ σταματήσουν ἐπί τινας στιγμὰς προτοῦ ὁμιλήσουν. Ἐν τούτοις κανεὶς δὲν ἔλαβε τὸν λόγον, ἀλλ᾽ ἀφοῦ ἐπροχώρησαν μερικὰ βήματα, ἐστράφησαν πάλιν ὡς ἐξ ἐνστίκτου καὶ μὲ μίαν χαρακτηριστικὴν ἔκφρασιν εἰς τὰ μάτια ἐπλησίασαν πάλιν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Ὁ ταξειδιώτης εἶχε χαράξει μὲ τὸ ῥαβδί του δύο ἁπλᾶ σημεῖα εἰς τὴν σκόνην τοῦ δρόμου.

—Τὸ Σημεῖον τοῦ Σταυροῦ! Ποῖος εἶσαι; ἠρώτησεν ὁ Φάβιος τὸν ξένον.

—Ἕνας Γαλιλαῖος ψαρᾶς.

ΕΠΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Οἱ σύμμαχοι τῶν διωκτῶν.

Ἀπὸ τῶν μέσων Φεβρουαρίου μέχρι τῶν ἀρχῶν Ἀπριλίου 409 ναοὶ ἐν Ἰσπανίᾳ ἐπυρπολήθησαν καὶ ἐλεηλατήθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, τῇ ἀνοχῇ τῶν ἀριστερῶν κομμάτων, τὰ ὁποῖα κατέχουν ἐκεῖ τὴν ἀρχήν. Ἐκ παραλλήλου οἱ κομμουνισταὶ τοῦ Μεξικοῦ, τῇ ὑποστηρίξει πάλιν τῶν ἀριστερῶν κομμάτων, συνεχίζοντες τὸν ἀπὸ ὀκταετίας ἀρξάμενον ἀντιθρησκευτικὸν διωγμόν, ἐξεδίωξαν πάντας σχεδὸν τοὺς ἱερεῖς, ἔκλεισαν πάσας τὰς ἱερατικὰς σχολάς, ἐδήμευσαν πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν.

Τὰ γεγονότα ταῦτα δὲν εἶναι καθόλου παράδοξον νὰ τὰ μεταφέρῃ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ τὰ πάντα εἰς τὰ κομματικὰ μίση καὶ συμφέροντα θυσιάζουσα κομματικὴ πολιτική. Αἱ διαπραγματεύσεις καὶ ἡ συμμαχία, τὴν ὁποίαν παλαιὰ ἀστικὰ λεγόμενα κόμματα ἐπραγματοποίησαν μετὰ τῶν ἐνταῦθα κομμουνιστῶν, μὲ τὴν δικαιολογίαν ὅτι δῆθεν οὗτοι δὲν θὰ καταλάβουν τὴν ἀρχὴν διὰ βιαίων κομματικῶν μέσων, ἀποδεικνύουν σαφῆ τὸν κίνδυνον. Τὰ κόμματα δὲν ἐνδιαφέρονται ἂν ὁ κομμουνισμὸς εἶναι φανατικὸς διώκτης τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, οἰκογενείας καὶ ἠθικῆς, ἀλλ' ἂν εἶναι ἐπικίνδυνος πολιτικός των ἀνταγωνιστής. Καὶ ὅταν νομίσουν ὅτι δὲν εἶναι τοιοῦτος, δὲν θὰ διστάσουν νὰ κάμουν τοὺς κομμουνιστὰς συγκυβερνήτας των, νὰ παραδώσουν εἰς τὸν κ. Γληνὸν τὸ ὑπουργεῖον τῶν Θρησκευμάτων καὶ τῆς παιδείας, νὰ ἴδουν ναοὺς πυρπολουμένους καὶ ἱερεῖς βασανιζομένους!

Ἱερᾶς Παραδόσεως θρίαμβος.

Διπλοῦν θρίαμβον τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως διεπίστωσεν ἐκ τῶν πορισμάτων τῆς Παπυρολογίας ὁ παρεπιδημῶν ἐν Ἀθήναις ἐπιφανὴς καθηγητὴς τοῦ ἐν Βερολίνῳ πανεπιστημίου κ. Lietzmann *εἰς τὴν διάλεξίν του πρὸς τοὺς φοιτητὰς τῆς θεολογικῆς μας Σχολῆς. α) Τὸ μόνον θετικὸν συμπέρασμα ἐκ τῆς μελέτης τοῦ πρὸ ἑνὸς ἔτους ὡς ἀποσπάσματος δῆθεν πέμπτου τινὸς εὐαγγελίου διατυμπανισθέντος ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων παπύρου εἶναι, ὅτι ὁ πάπυρος οὗτος, χρονολογούμενος περίπου ἀπὸ τοῦ 140 μ. Χ., ἐφ' ὅσον περιέχει καὶ χωρία τινὰ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου, ἄρα προϋποθέτει ἀσφαλῶς τὴν ὕπαρξιν τοῦ εὐαγγελίου τούτου τοὐλάχιστον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ β' μ. Χ. αἰῶνος. Τοῦτο δὲ ἐνέχει μεγίστην σημασίαν, δεδομένου, ὅτι κατὰ τοὺς φοιτητικοὺς χρόνους τοῦ κ.* Lietzmann, *ὡς παρετήρησεν ὁ ἴδιος, ἴσχυεν ὡς ἐπιστημονικὸν δόγμα ἐν τῇ φιλελευθέρᾳ προτεσταντικῇ θεολογίᾳ, ὅτι τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο θὰ ἐγράφη τοὐλάχιστον περὶ τὰ μέσα τοῦ β' αἰῶνος. β) Ὅτι ἐκ τῆς μελέτης τῶν δημοσιευομένων κατ' αὐτὰς περιφήμων παπύρων τῆς Κ. Διαθήκης τῆς συλλογῆς* Chester—Beaty *(περὶ τῶν ὁποίων ἐσημειώσαμεν ἐνταῦθα πρό τινων μηνῶν) καὶ οἱ ὁποῖοι χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ β' αἰῶνος διαπιστοῦται, ὅτι τὸ ὑπὸ τῶν παπύρων παρεχόμενον κείμενον τῆς Κ. Διαθ. εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τῶν κωδίκων τοῦ Δ' αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ χωρίζουσα τοὺς εἰρημένους παπύρους ἀπὸ τῆς συγγραφῆς τῶν πρωτογράφων τῆς Κ. Διαθ. ἀπόστασις εἶναι ὀλίγαι δεκάδες ἐτῶν, φαινόμενον σπάνιον διὰ τὴν ἀρχαίαν φιλολογίαν, δεδομένου ὅτι τὰ παλαιότερα χειρόγραφα τοῦ Πλάτωνος χρονολογοῦνται μόλις ἀπὸ τοῦ θ' αἰῶνος, δηλαδὴ χωρίζονται ἀπὸ τῶν πρωτογράφων τοῦ Πλάτωνος διὰ ἀποστάσεως 12 ὅλων αἰώνων.*

Ἡ μόνη ὁδὸς τῆς εἰρήνης.

Οἱ «Ἐκκλ. Καιροὶ» (Church Times) *τοῦ Λονδίνου, διεκτραγῳδοῦντες τὴν κατάστασιν ἑνὸς κόσμου σπεύδοντος πρὸς νέον πολεμικὸν ὄλεθρον, γράφουν ὅτι διὰ τὸν κόσμον ἀνατέλλει μία Μεγάλη Παρασκευή, ἕνα σταυρικὸν μαρτύριον, χωρὶς νὰ συνοδεύεται ἀπὸ πίστιν καὶ ἐλπίδα ἀναστάσεως!*

«Τὸ μέγα ἄγγελμα τῆς Μ. Παρασκευῆς—γράφουν—εἶναι ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ σωθοῦν. Ὁ κόσμος γνωρίζει ὅτι τὰ ἔθνη τότε μόνον δύνανται νὰ σωθοῦν, ἐὰν πρόκηται νὰ σωθοῦν ὅλα μαζῇ. Πρέπει λοιπὸν νὰ γονατίσουν ἐν μετανοίᾳ ὅλα μαζῇ. Πρέπει νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ τὴν γονυκλισίαν των διὰ νὰ ἀλληλοϋπηρετηθοῦν μαζῇ. Ἡ μεγαλειώδης προσευχὴ ἡ ἐκ τῆς μεγάλης καρδίας τοῦ Λυτρωτοῦ ἀναπεμφθεῖσα: «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι», πρέπει νὰ γίνῃ ἰδική μας μεταβαλλομένη οὕτω: «Πάτερ, ἄφες ἡμῖν, οὐ γὰρ οἴδαμεν τί ποιοῦμεν»! Ἡ ἄγνοια τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ τῶν ἄλλων, ἡ πλάνη, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ ἐγωϊστικὴ φιλοδοξία, εἶναι αἱ πηγαὶ τοῦ ψευδορωμαντικισμοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ κόσμος πάσχει».

Ὁ δὲ τέως ἀρχηγὸς τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος Γεώργιος Λάνσμπουρυ εἰς ἕνα δημοσίευμά του γράφει ὅτι «ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου πάντες ἔχομεν ἀνάγκην εἶναι ἡ μεταβολὴ τῆς καρδίας, ποὺ θὰ μᾶς δώσῃ νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι τὸ διάγγελμα τοῦ Γολγοθᾶ δὲν εἶναι ὄνειρον ἑνὸς αἰσθηματικοῦ, ἀλλὰ διάγγελμα, ποὺ δεικνύει τὴν μόνην ὁδὸν πρὸς τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀσφάλειαν».

«Ὡς πρόβατα ἐπὶ σφαγήν»!

Ἀλλ' ἡ ἄγνοια τοῦ ἐπικρεμαμένου ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ὅλων ἡμῶν κινδύνου κρατεῖ ἀμερίμνους, ὄχι μόνον τὸ πολὺ πλῆθος, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ παύουν παρακαλοῦντες διὰ τῶν προσευχῶν των τὸν Θεόν, ὅπως ἀπομακρύνῃ τὴν ὀργήν Του. Διὰ τοῦτο χρειάζεται νὰ σημειώσωμεν καί τινας ἀκόμη ἀπαισίας διὰ τὸ προσεχὲς μέλλον προβλέψεις τῶν ἐγγύτερον πρὸς τὰ πράγματα εὑρισκομένων.

Ὁ μὲν Ἄγγλος καθηγητὴς τῆς ἱστορίας καὶ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Λονδίνου Ἀρνόλδος Τόϋνμπη γράφει, ὅτι ἡ Εὐρώπη διαπράξασα διπλῆν ἐπιορκίαν, διπλῆν παραβίασιν πίστεως καὶ ἠθικῆς, τόσον διὰ τὴν χρησιμοποίησιν δηλητηριωδῶν ἀερίων, ὅσον καὶ διὰ τὴν καταπάτησιν τοῦ συμφώνου της, ἀπειλεῖται ἀπὸ «τὴν αὐτὴν τιμωρίαν διὰ τὰ ἁμαρτήματά της ταῦτα». Καὶ προσθέτει: «Ἂν ἡμεῖς οἱ Εὐρωπαῖοι ἐμμείνωμεν εἰς τὴν σημερινήν μας στάσιν, θὰ στρέψωμεν τὰ πρόσωπα ἐναντίον ἀλλήλων καὶ θὰ ἀποθάνωμεν, ὡς πρόβατα ἀγόμενα ἐπὶ σφαγήν, ἀπὸ τὰ δηλητήρια, τὰ ὁποῖα Εὐρωπαῖοι ἀεροπόροι θὰ σκορπίζουν ὑπεράνω εὐρωπαϊκῶν πόλεων».

Ὁ δὲ πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας Μπάλντουϊν εἰς ἕνα λόγον του, ἐκφωνηθέντα τὸ παρελθὸν Σάββατον, ἐμνημόνευσε μετὰ φρίκης τὸν κίνδυνον τῶν δηλητηριωδῶν καὶ δολοφονικῶν ἀερίων, τὰ ὁποῖα πιθανῶς θὰ χρησιμοποιηθοῦν, ἐὰν νέος γενικὸς πόλεμος ἐκραγῇ εἰς τὴν Εὐρώπην. Παρὰ πάσας, εἶπε, τὰς ἐγγυήσεις καὶ δεσμευτικὰς ὑποσχέσεις, ποὺ ἀνέλαβον τὰ Κράτη διὰ τῶν συμφώνων κατὰ τῆς χρήσεως τοιούτων ἀερίων, ταῦτα θὰ χρησιμοποιηθοῦν· τὸ δὲ τέλος ἑνὸς τοιούτου πολέμου θὰ σημάνῃ τὸ τέλος τοῦ πολιτισμοῦ. Συναισθανόμενος δὲ τὸ ἀφόρητον βάρος ποὺ φέρουν οἱ κυβερνῆται τῆς σημερινῆς πρὸς νέον πόλεμον συρομένης Εὐρώπης, ἐτόνισεν, ὅτι δὲν φαντάζεται νὰ ὑπάρχουν περισσότεροι τῶν τεσσάρων ἢ πέντε Ἄγγλων ἔξω ἀπὸ τὰς φρενολογικὰς κλινικάς, οἱ ὁποῖοι νὰ τὸν ζηλεύουν διότι ἔχει τὸ ἀξίωμα τοῦ πρωθυπουργοῦ!

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν θὰ ὁμιλήσουν κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν οἱ κάτωθι θεολόγοι εἰς τοὺς ἱ. ναούς:

Μητροπόλεως ὁ ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Παπακώστας. Ὁ αὐτὸς ὁμιλεῖ καὶ τὸ ἀπόγευμα ὥραν 6.

Χρυσοσπηλαιωτίσσης ὁ ἀρχιμ. Ἰγνάτιος Κολιόπουλος.

Ἁγ. Νικολάου (Πευκακίων) ὁ κ. Π. Τρεμπέλας.

Ἁγίων Ἀναργύρων (Ν. Ἰωνίας) ὁ κ. Ἀχ. Παπαθανασόπουλος.

Ἁγ. Ζώνης ὁ κ. Δημ. Παπακωνσταντίνου.

Ἐπίσης ὁμιλοῦν οἱ κ. κ. Ἰωάν. Καψιμάλλης ἐν Καβάλλᾳ· ἱεροδ. Χαραλ. Δέδες ἐν Χανίοις· ἱεροδ. Πάμφιλος Παπαγιάννης καὶ Δ. Παπαδημητρίου ἐν Ἡρακλείῳ· Περ. Φωτόπουλος ἐν Ρεθύμνῳ· Λάζαρος Χατζηθέμελις ἐν Κύπρῳ καὶ Χρ. Παπαγιάννης ἐν Λάρνακι (Κύπρου)· Ἀλέξ. Γκανιάτσος καὶ Εὐστ. Μπιλάλης ἐν Σέρραις· Κωνστ. Χρόνης ἐν Κοζάνῃ· Ἀθανάσιος Φραγκόπουλος ἐν Πάτραις καὶ Γ. Γεωργαντόποαλος ἐν Κερκύρᾳ.

Τύποις «ΖΩΗΣ»—Ἱπποκράτους 189, Ἀθῆναι